

15. maj 2009

Vi elsker børnehaver, men det har vi ingen grund til

Skrevet af: Johanne Mygind

'Jeg er ikke længere sikker på, at jeg kan anbefale de danske daginstitutioner,' siger en af Danmarks førende udviklingspsykologer, Dion Sommer. Forskningen peger på, at børn fungerer dårligere motorisk, sprogligt og socialt. Men forældre har brug for institutionerne og har svært ved at se i øjnene, at de skader deres børn

Et dansk barn er et institutionsbarn. Det bliver afleveret klokken otte, har et rum til sine gummistøvler og en kurv til sit skiftetøj, sover til middag klokken halv tolv, er på legepladsen bagefter og bliver hentet omkring klokken 16.

96,5 procent af alle danske tre-fem-årige børn går i børnehave. De fleste går i over 30 timer om ugen, og de fleste har gået der, siden de var omkring tre år. Dermed har de danske børn noget nær verdensrekord i institutionalisering og det er både borgere og politikere godt tilfredse med. Så tilfredse at daginstitutionerne ikke længere bare ses som et pasningstilbud, men også som en nødvendighed for læring og personlighedsudvikling, for slet ikke at tale om et redskab til bedre integration. I går fulgte Århus-borgmesteren Nikolai Wammen (S) op på partifællen Mette Frederiksens forslag fra om at tvinge indvandrerbørn i vuggestue og erklærede, at alle indvandrerbørn i Århus bør begynde i vuggestue af hensyn til deres sprogindlæring og kommende skolegang.

Men hverken forældrenes tilfredshed eller politikernes forhåbninger modsvarer eksperternes vurdering. De er i den grad alarmerede over daginstitutioners betydning for de danske børns udvikling, socialt og mentalt, såvel som sprogligt og motorisk.

"Jeg kan ikke længere stå inde for de danske daginstitutioner," siger en af Danmarks førende udviklingspsykologer, Dion Sommer, som i starten af 1990'erne beskrev den danske barndom som en dobbeltsocialisering mellem institution og hjem. Dengang vurderede han, at modellen var uproblematisk. Det gør han ikke længere.

"Det har været en stor diskussion i den udviklingspsykologiske forskning om børn tog skade af at blive passet uden for hjemmet, og konklusionen har været relativ entydig: Det er ikke problematisk, så længe visse forhold er til stede, for så indgår daginstitutionen og hjemmet i et harmonisk samspil. Men forholdene er blevet så dårlige i de danske institutioner, at jeg ikke længere er sikker på, at de er gavnlige for børnene," siger Dion Sommer.

Også lektor og børnepsykolog Grethe Krag Müller fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole slår alarm efter at have udført et sammenlignende studie af dagsinstitutionerne i Danmark.

"Børnene overlades i alt for høj grad til sig selv i børnehaverne. Min vurdering er, at det kommer til at gå ud over deres koncentration, deres sproglige udvikling og deres evne til at indgå i sociale relationer. Det er dybt bekymrende."

Sygdom og dårligt sprog

Der er også andre forskere, som synes, at det er værd at diskutere, hvad daginstitutionen betyder for børnenes trivsel.

Speciallæge i socialmedicin Anne Nielsen har studeret sygeligheden blandt små børn og konstaterer, at den er dobbelt så stor blandt børn, som går i vuggestue.

"Næsten 40 pct. af mødrene til vuggestuebørn mellem 1-2 år rapporterede, at barnet havde været sygt inden for de sidste 14 dage. Det er jo en meget høj sygdomsfrekvens, og det kan både hæmme barnets mentale og fysiske udvikling. Gentagne mellemørebetændelser går ud over barnets sprog, og jeg har også en formodning om, at man vil kunne se den meget sygdom slå igennem på børnenes vækstkurver," siger Anne Nielsen, som ikke mener, at man kan komme sygdommene til livs gennem bedre hygiejne, men måske med mere plads og færre børn i vuggestuerne. I øjeblikket har børnehaverne i gennemsnit to kvadratmeter pr. barn. Også bevægelseskonsulent og underviser ved UC Lillebælt, Anne Brodersen, har betænkeligheder. Hun har netop afsluttet et stort forskningsprojekt om børns motoriske færdigheder og har forbløffet måtte konstatere, at børnene bliver dårligere motorisk fungerende fra de er 19 måneder til de er tre år.

"De burde jo ellers blive bedre, når de blev ældre. Men det er et tegn på, at børnene ikke bevæger sig nok i daginstitutionerne. De har ikke plads nok og ikke mulighed for at løbe rundt på egen hånd. Hvis børnene skal udvikle aldersvarende motorik, kræver det målrettet indsats fra både pædagoger og forældre."

Og bedre ser det heller ikke ud med sprog-indlæringen, hvis man spørger lingvistikeren Martha Sif Karrebæk, som har skrevet ph.d om børn med anden etnisk baggrund og deres sprogindlæring i børnehaven.

"Jeg har ikke set på den individuelle sprogdveksling mellem pædagogerne og børnene, for den finder kun sted i et meget lille omfang. I børnehaven lærer børnene sprog af hinanden. Netop derfor skal man heller ikke tro, at tosprogede børn lærer dansk af at komme i børnehave. Det gør de selvfølgelig, men det er et børnedansk, og det er ikke nødvendigvis det samme, som de skal bruge i skolen."

Og børnepsykologen Ditte Winther Lind-quist, som har været på feltarbejde i en række danske daginstitutioner, må konstatere, at forholdene går ud over de svageste børn.

"Jeg har set mange eksempler på børn, hvis behov er blevet overset. Børn, som burde stimuleres på en anden måde. Til gengæld er der faktisk temmelig få eksempler på virkeligt gode pædagogiske interventioner i mit materiale. Pædagogisk arbejde kræver viden, kompetencer og en ro, som der ikke er nok af i institutionerne i dag."

Personlighedsudviklingen

Udviklingspsykologen Dion Sommer bygger sin bekymring på en stor undersøgelse foretaget af den amerikanske sammenslutning af børnelæger. Den fastsatte allerede i 1988 en række nationale standarder for normeringer i de amerikanske daginstitutioner.

"Det er bestemt ikke alle danske kommuner, som overholder de normeringer, og det kan give udfarende børn, som har svært ved at styre deres impulsivitet. Jeg har spekuleret meget på, om folkeskolelærernes beskrivelser af, at de har sværere ved at trænge igennem til eleverne, skyldes de dårlige daginstitutioner. I den diskussion bliver det altid gjort til forældrenes skyld, men når børn tilbringer så lang tid i daginstitutioner, foregår børnenes udvikling jo i et samspil mellem den offentlige opdragelse og den private," siger Dion Sommer.

Samme tanke har lektor og børnepsykolog Grethe Kragh-Müller fået efter, at hun i sit sidste videnskabelige arbejde har sammenlignet tre forskellige daginstitutioner. De er forskellige, meget endda, og den forskel gør hende bekymret. Så bekymret, at hun i den sidste tid har påtaget sig ansvaret for at finde en god vuggestue til sine egne børnebørn, for hun har ikke tillid til den gennemsnitlige daginstitution.

"Børn har brug for et tæt samspil med vigtige voksne, hvis de skal kunne indgå i sociale relationer, men det er der simpelthen ikke mulighed for i dagsinstitutioner. I en af de institutioner, som jeg undersøgte, lød det ofte: 'I dag har børnene passet sig selv ude på legepladsen igen', fordi der var sygemeldinger og ingen vikarer, og så havde pædagogerne ikke mulighed for at gå i gang med de planlagte aktiviteter," siger Grethe Kragh-Müller, som er kritisk over for den stigende tendens til at lave store institutioner for at opnå stordriftsfordele.

"Det er muligt, at det er godt for administrationen og vikarbudgettet, men det er dårligt for kontakten til børnene. Relationerne bliver for upersonlige, og det betyder, at der ikke bliver plads til det enkelte barn."

Ingen diskussion

Det undrer antropologen Eva Gulløv, som har forsket i det danske børnehaveliv, at danskerne tilsyneladende har tabt interessen for diskussionen om daginstitutionernes betydning.

"Jo flere børn, som går i institution, jo mindre diskuterer vi konsekvensen af den tidligere institutionalisering. Det gør man i andre lande. I Norge diskuterer man for eksempel højlydt, om det lille barn har brug for stabil fast opmærksomhed. Om børnene får den nødvendige nærhed i daginstitutionen, og hvad det egentlig betyder for barnets udvikling at være i institution. Hele den diskussion har man opgivet i Danmark," siger hun.

I Norge har langt flere kvinder da også fravalgt fuldtidsarbejdet og holder længere barselsorlov, men Dion Sommer er ikke sikker på, at løsningen er den hjemmegående mor.

"Vi har jo også lavet andre undersøgelser af børns trivsel, og de viser tydeligt, at den er meget afhængig af moderens humør. Hvis man går hjemme for barnets skyld, men hellere vil videre med karrieren, så vil det uundgåeligt smitte af på barnet."

Og de fleste danske kvinder vil have et arbejdsliv, de vil have deres børn i daginstitutioner, og de er glade for det tilbud, som de får. Brugertilfredsheden i de danske daginstitutioner er generelt høj, men børnepsykologen Ditte Winther Lindquist mener ikke nødvendigvis, at det afspejler kvaliteten.

"De fleste forældre har jo et stort ønske om, at de gør det bedste og det rigtige for deres børn, og netop derfor er de kun kritiske til en vis grad. Hvem kan forsvare at lade sit barn tilbringe otte timer et sted, som, man synes, er dårligt? Så lader man tvivlen komme institutionen til gode, og det er jo også meget svært for forældrene at finde ud af, hvad der foregår," siger hun og konkluderer:

"Debatten om daginstitutioner har altid været ekstremt ideologisk båret og syltet ind i diskussionen om kvindernes rolle i samfundet. Den har aldrig handlet om, hvad der var det bedste for barnet. I dag er vi endeligt enige om, at kvinderne hører til på arbejdsmarkedet og derfor er diskussionen om, hvad vi byder børnene i de offentlige institutioner, så blevet politisk irrelevant."

Fakta: En barndom i institutioner

Danmark har nordisk rekord i pasning udenfor hjemmet. 96,5 procent af alle børn mellem 3 - 5 år går i daginstitution, og de starter langt tidligere end i de nordiske lande. I Norge og Sverige går under halvdelen af børn mellem 1 og 2 år i vuggestue. I Danmark er det over 85 procent af børnene. I 1990 benyttede kun 60 procent af alle danske børn mellem 0-3 år offentlige pasningsordninger.

Så mange voksne bør der være pr. barn:

Ifølge The American Academy for Pediatrics bør en voksen maksimalt tage sig af tre børn under 2 år. De bør maksimalt tage sig af fire børn mellem 2 og 3 år og maksimalt tage sig af syv børn

mellem 3 og 4 år. Overholdes disse normeringer ikke kan børnenes personligheds-udvikling tage skade. The American Academy for Pediatrics anbefaler også, at børnene hoved-sageligt passes af uddannet personale.

Danmark har ingen nationale standarder for normeringer og pladsforhold i daginstitutionerne.

Source URL: <http://www.information.dk/191159>